

УДК 351.746.1

DOI 10.59226/2786-6920.1.2025.47-54

ГРИНЧЕНКО ВІТАЛІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

*доктор філософії з безпеки державного кордону,
доцент кафедри прикордонної служби Національної академії Державної
прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького
<https://orcid.org/0000-0002-2158-4389>*

ЧЕПКИЙ ІГОР ВІКТОРОВИЧ

*викладач кафедри прикордонної служби
Національної академії
Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького
<https://orcid.org/0009-0005-8999-1166>*

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СИЛ ТА ЗАСОБІВ ПРИКОРДОННОЇ ЗАСТАВИ ПІД ЧАС ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ НА РІЧКОВІЙ ДІЛЯНЦІ

У статті розглянуто досвід застосування прикордонної застави як основного бойового підрозділу прикордонного загону, який виконує завдання органів військового управління у визначеній йому смузі оборони. Проаналізовано особливості застосування сил та засобів прикордонної застави відповідно до обстановки, що склалась, а також особливостей виконання ними завдань на річковій ділянці, де водна перепона проходить безпосередньо по лінії бойового зіткнення сторін.

Акцентовано на особливостях обстановки, в якій прикордонна застави веде оборонні дії. Визначено особливості фізико-географічних умов місцевості, які впливають на тактику дій противника і підрозділів прикордонної застави. Сформовано основні завдання, вирішення яких покладається на прикордонну заставу. Під час викладу основного матеріалу достатньо уваги приділено порядку організації оперативно-службової діяльності прикордонною заставою з урахуванням вимоги нормативно-правових та розпорядчих актів як Адміністрації Державної прикордонної служби України, так і Міністерства оборони України.

Визначено загальний порядок роботи управління прикордонної застави з моменту отримання бойового розпорядження начальника прикордонного загону на проведення оборонних дій до постановки завдань елементам бойового порядку. Вказано, що начальник прикордонної застави повинен визначити в своєму рішенні на оборонній бій (дії) та визначити структуру бойового наказу для свого підрозділу. Проаналізовано особливості побудови бойового порядку із урахуванням наявних сил та засобів прикордонної застави, а також особливостей фізико-географічних умов та розмірів району виконання завдань. Визначено специфіку застосування елементів бойового порядку в ході ведення оборонних дій. Узагальнений бойовий досвід може бути використано в подальших дослідженнях.

Ключові слова: *оперативно-службова діяльність; оборонний бій; оборонні дії; прикордонна заставка; побудова бойового порядку; планування; управління.*

Постановка проблеми. Відповідно до Закону України «Про оборону України» [1] Державна прикордонна служба України (далі – ДПСУ), її підрозділи під час дії воєнного стану за рішенням відповідних органів військового управління Збройних Сил України (далі – ЗСУ) залучаються у встановленому законом порядку до участі у відсічі збройній агресії проти України. Завдання, що покладаються

на ДПСУ під час відсічі збройної агресії іншої держави, визначено Законом України «Про ДПСУ» [2], а саме:

– участь у взаємодії зі Збройними Силами України та іншими військовими формуваннями у ліквідації (нейтралізації) збройного конфлікту на державному кордоні України, міжнародного збройного конфлікту та відсічі збройній агресії проти України шляхом безпосереднього ведення бойових дій;

– участь у заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії проти України, протимінної діяльності, а також у заходах з відновлення територіальної цілісності у межах міжнародно визнаного державного кордону України;

– участь у виконанні заходів територіальної оборони, а також заходів, спрямованих на додержання правового режиму воєнного і надзвичайного стану.

Цей самий Закон передбачає, що зазначені завдання виконуються прикордонними загонами, до складу яких можуть входити в тому числі й відділи прикордонної служби, прикордонні застави, відділення інспекторів прикордонної служби та інші підрозділи.

До початку повномасштабного вторгнення на територію України збройних сил РФ, участь підрозділів ДПСУ в ліквідації збройного конфлікту, безпосередньо на лінії зіткнення розглядалася здебільшого як елемент посилення основних підрозділів ЗСУ або виконання окремих завдань. Також виконувалися завдання, притаманні саме підрозділам ДПСУ – здійснення пропуску осіб з тимчасово окупованих територій і на них у контрольних пунктах в'їзду – виїзду, проведення режимних заходів на контрольних постах у районах, прилеглих до лінії зіткнення, тощо. З початком повномасштабного вторгнення підрозділи ДПСУ розпочали виконувати завдання самостійно у визначених районах, смугах у взаємодії та при підтримці інших підрозділів сил оборони. Зазначимо лише, що завдання їм визначаються не центральним органом виконавчої влади (Адміністрація ДПСУ), а відповідними органами військового управління ЗСУ.

Враховуючи те, що для підрозділів ДПСУ більш притаманна правоохоронна функція як для правоохоронного органу спеціального призначення, то такий досвід ведення бойових дій, який мають підрозділи ЗСУ, в неї відсутній. Отже і постає гостро питання про вивчення особливостей діяльності підрозділів ДПСУ, а також пошуку шляхів підвищення ефективності їх застосування в ході відсічі збройної агресії шляхом ведення бойових дій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав що питання участі підрозділів ДПСУ у ліквідації

збройного конфлікту та відсічі збройній агресії проти України шляхом безпосереднього ведення бойових дій вивчали науковці, зокрема В. Мазур, П. Сімчук [3], А. Мальцев, В. Залож [4], Д. Карасьов [5], Ю. Івашков [6], А. Братко [7], В. Лемешко [8], О. Михайленко, Л. Балагур [9]. Проте зауважимо, що зазначені дослідження не розкривають особливостей застосування підрозділів прикордонного загону під час ведення бойових дій самостійно у визначеному їм районі, що більше, не розкриваються особливості виконання ними завдань у специфічних фізико-географічних умовах.

Враховуючи постійну зміну тактики ведення бойових дій підрозділами сил оборони України та російськими окупаційними військами, постійного удосконалення озброєння та військової техніки, постає необхідність щодо вивчення та узагальнення бойового досвіду підрозділів прикордонного загону, пошуку шляхів удосконалення та підвищення ефективності їх застосування. Враховуючи те, що підрозділи прикордонного загону виконують завдання в різних фізико-географічних умовах, ми вивчили порядок застосування прикордонної застави як основного підрозділу прикордонного загону на річкової ділянці, а саме Каховського водосховища.

З огляду на вказане, **метою статті** є аналіз порядку здійснення оперативно-службової діяльності прикордонною заставою на річкової ділянці, визначення напрямів підвищення ефективності застосування її сил та засобів.

Виклад основного матеріалу. Підрозділи охорони державного кордону, залучені до виконання бойових завдань за планом оборонної операції підпорядковуються відповідним органам військового управління, планування та організацію оперативно-службової діяльності здійснюють на підставі виданих ними відповідних бойових наказів (бойових розпоряджень) [10].

Враховуючи бойовий чисельний склад, організаційно-штатну структуру, структуру органів управління, прийнято, що прикордонний загін за цими показниками відповідає такому загальновійськовому підрозділу як бригада. Тому, згідно з бойовими розпорядженнями органів військового управління, прикордонний загін виконує завдання в смузі оборони першого ешелону. Відповідно прикордонна застава відповідає за своєю структурою і бойовим чисельним складом – роті, і при веденні оборони виконує завдання в ротному опорному пункті, а відділення інспекторів прикордонної служби – взводу і виконує завдання у взводному опорному пункті (далі – ВОП).

Варто врахувати, що наявність такої водної перешкоди як річка впливає на визначення бойового

порядку підрозділів та розмірів смуги, районів оборони прикордонного загону та прикордонних застав. Смуга оборони прикордонного загону може становити 60–70 км, а розмір ротного опорного пункту прикордонної застави може досягати по фронту до 15–20 км і вглибину до 5–10 км. Іноді ці показники можуть і збільшуватися залежно від особливостей ділянки, на якій ведеться оборона (фізико-географічні умови, густина заселеності регіону). Зважаючи на це при побудові оборони враховуються спроможності противника, його тактики дій особливостей фізико-географічних умов, а саме характеристики річки та її берегової лінії.

На час проведення дослідження противник (російські окупаційні війська) припинив активні наступальні дії, відмовився від спроб форсування водної перешкоди і перейшов до позиційної оборони у складі десантно-штурмових, мотострілецьких підрозділів. Оборону побудував вздовж узбережжя в один ешелон шляхом облаштуванням ротних опорних пунктів. Враховуючи наявності в смузі оборони противника об'єктів атомної енергетики, до виконання завдань з їх охорони та оборони залучено підрозділи федеральної служби військ національної гвардії.

Наявність у противника на озброєнні високоточних засобів ураження та сучасних комплексів радіоелектронної боротьби; чисельна перевага в особовому складі, озброєнні та військовій техніці; побудована система протиповітряної оборони; значні запаси ракетно-артилерійського озброєння; розвинений військово-промисловий комплекс; наявність ударних безпілотних авіаційних комплексів дальнього радіусу дії, значна кількість та стабільне постачання FPV-дронів визначають його сильні сторони та перевагу у веденні оборони. Слабкість його полягає: у значних втратах як в особовому складі, так і в техніці; перевага озброєння і техніки наших військ над аналогами російського (радянського) виробництва; вигідна місцевість для ведення оборони нашими силами і неможливість ведення противником наступальних дій; відсутність бронетехніки в мотострілецьких підрозділах.

Зазначені фактори і визначають тактику дій противника, яка полягає у:

- веденні ним повітряної розвідки із застосуванням безпілотних систем (далі – БПС);
- завданні вогневих ударів по позиціях підрозділів прикордонних застав, взаємодіючих підрозділах, по об'єктах цивільної та критичної інфраструктури шляхом здійснення ракетно-артилерійських обстрілів, застосування FPV-дронів та інших типів ударних безпілотних літальних апаратів (далі – БпЛА), скидів вибухових предметів, хімічних та отруйних речовин з БпЛА;

- здійсненні дистанційного мінування місцевості різними типами протипіхотних мін;

- можливій висадці десанту, застосування диверсійно-розвідувальних груп із метою ведення розвідки, диверсійно-підривної діяльності та створення плацдарму для майбутніх дій на протилежному березі річки.

Район виконання завдань прикордонними заставами характеризується тим, що між переднім краєм оборони наших підрозділів і противника природною перешкодою є русло річки, узбережжя в зв'язку із значним зменшенням рівня води має чисельні чагарники, озера, болотисті ділянки, для прохідності транспортних засобів без додаткового інженерного обладнання майже не доступне. В тилу оборони противника розташований середньо заселений район та об'єкти критичної інфраструктури, Запорізька ТЕС та АЕС, місцевість середньопресічена з лісосмугами та розвиненою системою логістичних шляхів. У тилу оборони наших підрозділів розташовано середньо-заселений район із промисловою інфраструктурою, є лісові насадження річкові, важкодоступні ділянки.

З огляду на обстановку, що склалась, та бойові розпорядження начальника прикордонного загону на прикордонну заставу покладаються такі завдання:

- при проведенні наступальних дій противником здійснювати скосування його сил перед переднім краєм оборони, нанесення йому вогневого ураження під час висування, розгортання, десантування та атаки переднього краю, не допустити прориву в глибину оборони шляхом завдання йому максимальних втрат, утримання опорних пунктів і створення сприятливих умов для контрнступальних або ведення інших дій шляхом послідовного виконання тактичних завдань;

- участь у проведенні контрдиверсійних заходів, нанесення вогневого ураження із застосуванням засобів артилерії та ударних БпЛА по виявлених та планових цілях;

- протидія різного типу БПС противника наявними вогневими та технічними засобами;

- ведення спостереження за повітряним простором, прилеглою місцевістю до переднього краю оборони та водною поверхнею наявними технічними засобами.

Додатковими завданнями визначено:

- удосконалення інженерного облаштування та маскування позицій, рубежів розгортання резервів;

- нарощення мінно-вибухових та невибухових загороджень;

- облаштування хибних позицій;

- облаштування засобів захисту та протидії БПС, у тому числі FPV-дронам;

Планування та організацію оперативно-службової діяльності начальник прикордонної застави здійснює на період дії відповідних бойових розпоряджень (наказів), місяць та на добу [10].

З отриманням бойового розпорядження начальника прикордонного загону, начальник прикордонної застави повинен [11]: усвідомити завдання; оцінити обстановку; визначити замисел і прийняти рішення на ведення оборонного бою (оборонних дій); за результатами якого опрацювати бойовий наказ (бойове розпорядження) та довести його до командирів (начальників) підрозділів (елементів створеного бойового порядку); організувати взаємодію, управління та всебічне забезпечення дій підрозділу.

У замислі на оборонний бій начальник прикордонної застави повинен визначити: напрямок зосередження основних зусиль і райони (ділянки) місцевості (об'єкти), від утримання яких залежить стійкість оборони; спосіб ведення оборонного бою (порядок відбиття наступу і ураження противника під час його розгортання, переходу в атаку, утримання району оборони (опорного пункту) і знищення противника, який вклинився в оборону) з визначенням порядку вогневого ураження і заходів щодо введення в оману; бойовий порядок та систему опорних пунктів і вогневих позицій.

У бойовому наказі (бойовому розпорядженні) на оборонний бій начальник прикордонної застави зазначає:

1. Обстановку, яка склалась у районі виконання завдань:

– відомості про противника (склад, положення, імовірний характер дій, місця розташування вогневих засобів, можливі шляхи висування та рубежі розгортання, система вогню та загороджень);

– відомості про сусідні підрозділи, додані та підтримки їх завдання;

– відомості про можливість своїх сил, бойовий чисельний склад, засоби посилення;

– характеристика району виконання завдань (місцевість, погодні умови, цивільне середовище).

2. Завдання, визначене для прикордонної застави:

– мета бою, бойове завдання прикордонної застави – вказується начальником прикордонного загону;

– завдання, які виконуються силами і засобами старшого командира (начальника) в інтересах дій підрозділу.

3. Порядок виконання бойового завдання:

– замисел бою (напрямок зосередження основних зусиль, бойовий порядок, порядок дій, порядок нанесення вогневого ураження противнику).

4. Бойові завдання елементам бойового порядку:

– завдання елементам бойового порядку, засобам посилення;

– завдання з бойового забезпечення (розвідка, охорона, тактичне маскування, інженерне забезпечення, радіаційний, хімічний, біологічний захист);

– організація протиповітряної оборони радіоелектронної боротьби, розвідки;

– показники взаємодії (час і місце виконання тактичних завдань за етапами бою, час готовності до дій, порядок надання доповідей);

– порядок евакуації поранених.

5. Витрата ракет і боєприпасів на виконання бойового завдання (обмеження на застосування зброї, ведення дій).

6. Управління, час готовності:

– місце розгортання командно-спостережного пункту;

– сигнали управління та оповіщення, порядок розпізнавання та ідентифікації;

– порядок використання засобів зв'язку;

– своє місце і заступника (на кого покладається управління на випадок виходу з ладу командно-спостережного пункту).

Щомісяця, з урахуванням заходів, передбачених календарним планом прикордонного загону, начальник прикордонної застави розробляє календарний план на відповідний місяць. Планування здійснюється із урахуванням прогнозу розвитку обстановки, спроможностей підрозділу. В плані також зазначається порядок виконання завдань, використання (застосування) особового складу, озброєння, техніки, технічних засобів.

У разі зміни обстановки на ділянці відповідальності та нагальної потреби залучення до охорони державного кордону додаткових сил і засобів або зміни наявного порядку виконання завдань, зміни напрямку зосередження основних зусиль, проведення спеціальних дій з пошуку та ліквідації диверсійно-розвідувальних сил противника тощо, начальник прикордонної застави уточнює діюче або приймає окреме рішення. Оформлення уточненого або прийнятого окремого рішення здійснюється у вигляді бойового наказу (розпорядження).

У ході підготовки і ведення бойових дій опрацьовується схема опорного пункту та робоча карта начальника прикордонної застави. На схемі опорного пункту обов'язково відображаються: система опорних пунктів і вогневих позицій, система вогню, система інженерних загороджень. На робочій карті відображаються: склад і бойове завдання; положення противника та своїх сил; сусідні та взаємодіючі підрозділи; завдання артилерії, авіації; рубежі відкриття вогню основних вогневих засобів; райони проведення повітряної розвідки; сектора застосування засобів радіоелектронної боротьби (далі – РЕБ) та інша інформація, необхідна для здійснення управління діями підрозділу.

Управління підпорядкованими силами та засобами здійснюється з командно-спостережного пункту (далі – КСП) прикордонної застави. На КСП призначаються «Черговий КСП» (з числа офіцерів), «Черговий підрозділу», «Помічник чергового підрозділу». До складу КСП можуть призначатися й інші особи, з огляду на потреби виконання визначених завдань, забезпечення цілодобового чергування та охорони.

Щоденно начальник прикордонної застави здійснює планування застосування наявних та доданих сил та засобів на добу. На підставі плану застосування сил та засобів на добу опрацьовується розрахунок сил і засобів прикордонної застави щодо елементів бойового порядку для дій за відповідними командами (сигналами). Розрахунок сил і засобів по елементах службового (бойового) порядку доводиться до особового складу та знаходиться на КСП прикордонної застави.

Облік результатів застосування сил та засобів прикордонної застави здійснюється в Журналі бойових дій. Також до нього заносяться всі накази, розпорядження і вказівки, отримані від старшого начальника (штабу) і віддані начальником прикордонної застави. При організації виконання складних завдань може розроблятися планова таблиця взаємодії та інші необхідні документи.

Зазвичай при побудові бойового порядку прикордонної застави для ведення оборони призначаються такі основні елементи:

- позиції відділення в межах ВОП;
- спостережні пости;
- пости повітряної розвідки;
- пости радіоелектронної (радіолокаційної) розвідки;
- розвідувально-пошукові групи;
- мобільні вогневі групи;
- розвідувально-вогневі комплекси;
- блокпости;
- резерви.

Враховуючи значну протяжність ділянки прикордонних застав, наявні сили та засоби при побудові бойового порядку для них визначаються найбільш небезпечні ділянки, де можлива висадка десанту противника, захід диверсійно-розвідувальних сил або ділянки, найбільш придатні для ведення наступальних дій противником. На цих напрямках облаштовуються позиції відділень у межах ВОП, які є основним елементом бойового порядку прикордонної застави. Необхідно відразу зауважити, що розміри ВОП також залежать від особливостей ділянки і зазвичай вони більші, ніж передбачено Бойовими статутами ЗСУ. Відсутня й класична побудова бойового порядку у ВОП, як передбачено цими самими

статутами. Між позиційний простір між ВОП перекривається за рахунок застосування розвідувально-пошукових груп та ведення постійної повітряної розвідки з використанням БпЛА.

Бойовий порядок ВОП охоплює КСП, позиції для відділення, спостережний пост, основні та запасні позиції для вогневих засобів, систему інженерних та мінно-вибухових загороджень. Будується система вогню. Також у межах ВОП, або поблизу нього, передбачається рубіж для розгортання резерву другої черги. В технічному відношенні ВОП забезпечується різними типами засобів зв'язку (інтернет, радіо, проводовий), промисловим та резервним енергоживленням, засобами відеоспостереження (зокрема біспектральні відеокамери), аналізаторами частот виявлення БпЛА противника, та засобами перехоплення їх відеосигналу, а також різними типами засобів радіоелектронної боротьби. З огляду на завдання, можуть додаватись інші додаткові засоби протидії противнику.

Основне завдання ВОП це:

- ведення спостереження за повітряним простором, прилеглою місцевістю до переднього краю оборони та водною поверхнею;
- завдання вогневого ураження противнику під час його висування, розгортання, десантування та атаки переднього краю, недопущення прориву в глибину оборони;
- протидія БПС противника, в тому числі різного типу ударних БпЛА, шляхом їх подавлення засобами радіоелектронної боротьби або вогневого ураження.

Особовий склад у ВОП виконує завдання відповідно до бойового наказу начальника відділення інспекторів прикордонної служби. Для управління боєм розробляється схема ВОП відповідно до вимог Бойових статутів ЗСУ, а також кодована таблиця позивних та сигналів прихованого управління.

За відсутності вогневого контакту з противником на позиціях ВОП здійснюють бойове чергування 1/3 від загальної кількості особового складу відділення інспекторів. Решта перебуває в резерві першої черги, зазвичай на незначній відстані з часом готовності до 20 хв. Резерв розміщується в обладнаних, захищених місцях. З метою уникнення раптового нападу, виявлення та знищення повітряного противника (розвідувальних та ударних БпЛА), на позиції відділення щоденно призначається вогнева група (черговий вогневий засіб).

При веденні оборонного бою бойовий порядок будується згідно зі схемою ВОП відповідно до бойового розрахунку, який проводиться щодня до 20.00 з обов'язковим зазначенням розрахунків основних вогневих засобів.

Для ВОП та кожного вогневого засобу визначається сектор та смуга вогню (враховуючи його вогневі можливості), напрямок та ділянки зосередженого вогню, порядок нанесення вогневого ураження та розгрому противника, у поєднанні з системою комбінованих інженерних та мінно-вибухових заходжень.

У районах детальної розвідки на напрямках зосередження основних зусиль з метою ведення тактичної, аналітичної розвідки та спостереження за змінами в стані та положенні противника облаштовуються пости повітряної розвідки. До складу поста обов'язково призначається екіпаж БпЛА. Місця служби обладнуються додатковими засобами радіотехнічної розвідки. Додатково можуть визначатися райони особливої уваги.

Основне завдання поста радіоелектронної (радіолокаційної) розвідки – виявлення повітряних цілей противника із застосуванням більш специфічних, відповідно й більш ефективних засобів радіолокаційного спостереження (виявлення), наведення на повітряні цілі противника екіпажів перехоплювачів, мобільних вогневих груп та супроводження їх роботи.

Мобільні вогневі групи від прикордонної застави виконують завдання в системі побудови протиповітряної оборони, можуть діяти самостійно, але зазвичай застосовуються за задумом старшого начальника в комплексі з іншими силами та засобами. Основне призначення – безпосереднє виявлення та нанесення вогневого ураження по повітряному противнику, зазвичай ударні та розвідувальні БпЛА, керовані боєприпаси, інші засоби аеророзвідки. Можуть виконувати завдання з визначення позицій, районів шляхом візуального, акустичного та технічного спостереження за повітряною обстановкою або ж здійснення патрулювання за визначеним маршрутом. Завдання виконуються у взаємодії з постами повітряної та радіотехнічної розвідки.

Розвідувально-вогневий комплекс (далі – РВК) є об'єднаними в єдину систему артилерійські засоби (міномети, ствольна артилерія, реактивні системи залпового вогню) та засобами розвідки, наведення й управління, що забезпечують їх вогневе застосування. Переважно силами розвідки та наведення постає екіпаж БпЛА. РВК розміщується у підготовлених в інженерному відношенні позиціях, причому особлива увага приділяється їх маскуванню та постійній зміні на додаткові або запасні. Застосовується РВК для розвідки й ураження в призначених йому об'єктів (цілей) у міру їх виявлення. Основними об'єктами ураження РВК є артилерійські та мінометні підрозділи противника на вогневих позиціях, транспортні засоби та місця зосередження

особового складу, радіоелектронні об'єкти систем управління військами. Також особлива увага приділяється на виявлення та в подальшому нанесення вогневого ураження по місцях розміщення пунктів управління БпЛА. В основному РВК застосовується за рішенням начальника прикордонного загону.

На основних шляхах сполучення в тилу ділянки прикордонної застави облаштовуються блокпости, на яких виконують завдання співробітники Національної поліції України, завдання ж військовослужбовців прикордонних застав на блокпостах – здійснення їх вогневого прикриття.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже у статті розглянуто особливості застосування сил та засобів прикордонної застави, як основного підрозділу прикордонного загону, під час ведення бойових дій з підрозділами російсько-окупаційних військ. Під час викладення матеріалу основну увагу було зосереджено на побудові бойового порядку прикордонної застави. Враховано особливості обстановки та фізико-географічних умов, в яких підрозділ виконує поставлені завдання. Розкрито питання організації оперативно-службової діяльності та послідовність роботи управління підрозділу з керівництва нею. В ході викладення матеріалу було здійснено узагальнення бойового досвіду підрозділів прикордонного загону з метою використання його в подальших дослідженнях.

Подальші дослідження може бути спрямовано на вдосконалення методики роботи органів управління прикордонної застави з підготовки та ведення бойових дій, прийняття управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Про оборону України : Закон України від 06 грудня 1991 року № 1932-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text> (дата звернення 10.03.2025).

2. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 03 квітня 2003 року № 661-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text> (дата звернення 10.03.2025).

3. Мазур В. Ю., Сімчук П. М. Особливості роботи штабу прикордонного загону організаційно-штатної структури бригадного типу в умовах підпорядкування органам військового управління Збройних сил України. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : військові та технічні науки*. Хмельницький : НАДПСУ, 2024. № 1(94). С. 57–65.

4. Мальцев А. Ю., Сімчук П. М., Залож В. В. Аналіз бойового досвіду застосування сил і засобів органів охорони державного кордону у складі сил оборони під час відбиття збройної агресії: проблемні

питання та можливі шляхи їх вирішення. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: військові та технічні науки*. Хмельницький : НАДПСУ 2023. № 1(90). С. 62–71. DOI: <https://doi.org/10.32453/3.v90i1.1344>

5. Залож В., Карасьов Д. Аналіз бойового досвіду участі підрозділів Державної прикордонної служби у складі сил оборони у відбитті збройного вторгнення та стабілізаційної операції. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Військові та технічні науки*. Хмельницький : НАДПСУ, 2023. № 4(93). С. 31–38. DOI: <https://doi.org/10.32453/3.v93i4.1515>

6. Івашков Ю., Залож В. Аналіз досвіду органів та підрозділів Державної прикордонної служби України під час проведення антитерористичної операції. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. Хмельницький : НАДПСУ, 2016. № 4(70). С. 41–49.

7. Братко А. Методика планування прикордонних (спільних прикордонних) операцій на державному кордоні. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. Хмельницький : НАДПСУ, 2024. № 1(35). С. 8–18.

8. Лемешко В. В. Рекомендації начальнику органу охорони державного кордону щодо планування застосування прикордонного підрозділу швидкого реагування під час загострення воєнно-політичної обстановки. *Честь і закон*. 2017. № 2(61). С. 62–66.

9. Михайленко О. В., Балагур Л. О. Розвиток форм і способів застосування підрозділів державної прикордонної служби в складі оперативного-тактичних угруповань. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. Серія: військові та технічні науки*. Хмельницький : НАДПСУ, 2018. № 1(75). С. 155–166.

10. Наказ АДПСУ Про основні засади організації оперативного-службової діяльності підрозділами охорони державного кордону в 2025 році, від 17.12.2024 № 229.

11. Бойовий статут Механізованих і Танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України. Частина II (Батальйон, рота) : наказ командувача Сухопутних військ Збройних сил України від 30.12.2016 № 605. Київ, 2016.

References

1. Закон України «Pro oboronu Ukrainy» : № 1932-XII [Law of Ukraine «On the Defense of Ukraine» activity no. 1932-XII]. (6 December 1991). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text> (Accessed 10 March 2025). [in Ukrainian].

2. Закон України «Pro Derzhavnu prykordonnu sluzhbu Ukrainy» № 661-IV [Law of Ukraine «On the State Frontier Service of Ukraine» activity no. 661-IV]. (3 April 2003). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/en/661-15#Text>. (Accessed 10 March 2025) [in Ukrainian].

3. Mazur, V. Yu., Simchuk, P. M. (2024). *Osoblyvosti roboty shtabu prykordonnoho zahonu orhanizatsiynoshatnoyi struktury bryhadnoho typu v umovakh pidporyadkuvannya orhanam viyskovoho upravlinnya Zbroynykh syl Ukrainy* [Peculiarities of the work of the headquarters of the border detachment of the organizational and staff structure of the brigade type under the conditions of subordination to the military management bodies of the Armed Forces of Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoyi akademiyi Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrainy imeni Bohdana Khmelnytskoho. Seriya: viyskovi ta tekhnichni nauky*. Khmelnytskyi : NADPSU, No. 1(94), pp. 57–65. [in Ukrainian]

4. Maltsev, A., Simchuk, P., Zalozh, V. (2023). *Analiz boiovoho dosvidu zastosuvannya syl i zasobiv orhaniv okhorony derzhavnogo kordonu u skladi syl obozony pid chas vidbytta zbroinoi ahresii: problemni pytannia ta mozhyvi shliakhy yikh vyrishennia* [Analysis of the combat experience of the use of forces and means of state border protection bodies as part of the defense forces during the repulsion of armed aggression: problematic issues and possible ways to solve them]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoyi sluzhby Ukrainy. Seriya: viyskovi ta tekhnichni nauky*, Khmelnytskyi : NADPSU, No. 1 (90), pp. 62–71. DOI: <https://doi.org/10.32453/3.v90i1.1344> [in Ukrainian].

5. Zalozh, V., Karasov, D. (2023). *Analiz boyovoho dosvidu uchasti pidrozdiliv Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby u skladi syl oborony u vidbytta zbroynoho vtorhennya ta stabilizatsiynoyi operatsiyi* [Analysis of the combat experience of the participation of units of the State Border Service as part of the defense forces in repelling an armed invasion and stabilization operation]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoyi akademiyi Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrainy. Seriya: Viyskovi ta tekhnichni nauky*, Khmelnytskyi : NADPSU, No. 4(93), pp. 31–38. DOI: <https://doi.org/10.32453/3.v93i4.1515> [in Ukrainian].

6. Ivashkov, Y., Zalozh, V. (2016). *Analiz dosvidu orhaniv ta pidrozdiliv Derzhavnoyiya antyterorystychnoyi operatsiyi* [Analysis of the experience of bodies and units of the State Border Service of Ukraine during the anti-terrorist operation]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoyi akademiyi Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrainy*, Khmelnytskyi : NADPSU, No. 4(70), pp. 41–49. [in Ukrainian]

7. Bratko, A. (2024). *Metodyka planuvannia prykordonnykh (spilnykh prykordonnykh) operatsii na derzhavnomu kordoni* [Methodology for planning border (joint border) operations at the state border]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademiyi Derzhavnoi prykordonnoyi sluzhby Ukrainy*. Khmelnytskyi : NADPSU, No. 1(35), pp. 8–18. [in Ukrainian].

8. Lemeshko V. (2017). *Rekomendatsii nachalnyku orhanu okhorony derzhavnoho kordonu shchodo planuvannia zastosuvannia prykordonnoho pidrozdilu shvydkoho reahuvannia pid chas zahostrennia voienno-politychnoi obstanovky* [Recommendations to the head of the state border protection body on planning the use of the border rapid reaction unit during the aggravation of the military-political situation]. *Honor and law*. No. 2(61), pp. 62–66. [in Ukrainian].

9. Mykhaylenko, O. V., Balahur, L. O. (2018) *Rozvytok form i sposobiv zastosuvannya pidrozdiliv derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby v skladi operatyvno-taktychnykh uhrupuvan*. [Development of forms and methods of application of units of the state border service as part of operational-tactical groups]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademiyi Derzhavnoi prykordonnoyi sluzhby Ukrainy. Seriya: viyskovi ta tekhnichni nauky*. Khmelnytskyi. No. 1(75). pp. 155–166. [in Ukrainian]

10. *Nakaz ADPSU «Pro osnovni zasady orhanizatsiyi operatyvno-sluzhbovoyi diyalnosti pidrozdilamy okhorony derzhavnoho kordonu v 2025 rotsi»*. [On the basic principles of organizing operational and service activities by state border protection units in 2025.] No 229 (2024, 17 December). [in Ukrainian].

11. *Nakaz komanduvacha Sukhoputnykh viisk Zbroinykh syl Ukrainy Boiovyi statut Mekhanizovanykh i Tankovykh viisk Sukhoputnykh viisk Zbroinykh Syl Ukrainy. Chastyna II (Batalon, rota)* [Order of the Commander of the Land Forces of the Armed Forces of Ukraine Combat statute of the Mechanized and Tank troops of the ground forces of the Armed Forces of Ukraine. Part II (Battalion, Company)]. (2016, 30 December). [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції / Received: 15.03.2025

Процеңзовано / Revised: 25.03.2025

Схвалено до друку / Accepted: 05.04.2025

Hrinchenko Vitaliy

Doctor of Philosophy in State Border Security,
Associate Professor
of the Department of Border Guard
Service Bohdan Khmelnytskyi
National Academy
of the State Border Guard Service of Ukraine

Chepkyi Ihor

Lecturer of the Border Guard Service Department
of the Bohdan Khmelnytskyi National Academy
of the State Border Guard Service of Ukraine

FEATURES OF THE USE OF FORCES AND MEANS OF A BORDER OUTPOST DURING COMBAT OPERATIONS IN A RIVER SECTION

This article examines the experience of employing a border outpost as the primary combat unit of a border detachment, tasked with fulfilling the objectives set by military command authorities within its designated defence sector. The study analyses the peculiarities of using the forces and means of a border outpost in accordance with the prevailing situation, as well as the specifics of executing combat tasks in a river section, where the water barrier lies directly along the line of engagement between opposing forces.

The article explores the operational environment in which a border outpost conducts defensive actions. It determines how the physical and geographical characteristics of the terrain influence both the tactics of the enemy and the operations of the border outpost & apos, s units. The primary tasks assigned to the border outpost are outlined.

Particular attention is given to the organization of operational and service activities within the border outpost, considering the requirements of legal and regulatory acts issued by both the Administration of the State Border Guard Service of Ukraine and the Ministry of Defence of Ukraine. The general procedure for border outpost command operations is defined - from the moment the head of the border detachment issues combat orders for defensive operations to the assignment of specific tasks to combat formation elements.

The article emphasizes that the head of the border outpost must determine the details of their defensive battle (actions) decision and outlines the structure of a combat order for their unit. The authors also examine the construction of combat formations, taking into account the available forces and means of the border outpost, as well as the physical-geographical conditions and the size of the operational area. The specifics of employing combat formation elements during defensive actions are detailed. The summarized combat experience can be utilized in further research.

Keywords: operational and service activities; defensive battle; defensive actions; border outpost; combat formation development; planning; command.